

ارزیابی عملکرد و رتبه‌بندی بانک‌های عامل با استفاده از فرایند سلسله مراتب تصمیم؛ ابزاری جهت کمک به اتخاذ تصمیمات سیاستی در خصوص بانک‌های طرف قرارداد صندوق

نویسنده: محمدرضا صادقی^۱

چکیده

بر اساس مفاد اساسنامه صندوق توسعه ملی، نظام بانکی کشور و بانک‌های عامل مهمترین شرکای راهبردی صندوق محسوب می‌شوند؛ لذا طراحی و بکارگیری ابزاری جهت ارزیابی بانک‌های عامل و تبیین سیاست‌های همکاری‌های فیمابین از ملزومات تحقق اهداف صندوق در همکاری با بانک‌ها است. در نوشتار پیش مدلی با ساختار فرایند سلسله مراتب تصمیم ارایه شده که به کمک آن، صندوق می‌تواند نسبت به ارزیابی عملکرد و رتبه‌بندی بانک‌ها اقدام نماید. در طراحی شاخص‌های مدل دو گروه شاخص در نظر گرفته شده است، دسته اول شاخص‌های ناظر بر عملکرد بانک در کل نظام بانکی کشور است و بر اساس مدل‌ها و مطالعات معتبر بین‌المللی تعریف و در مدل گنجانده شده است و دسته دوم شاخص‌هایی است که مینا و اساس آن، کمیت، دقت و سرعت اجرای فرایندهای همکاری بین صندوق و بانک است. در مرحله بعد به منظور استفاده از نتایج ارزیابی بانک‌ها در تعیین سیاست‌های همکاری با نظام بانکی و به منظور مدیریت ریسک و صیانت از منابع صندوق در تعامل با نظام بانکی الگوریتمی منطقی پیشنهاد شد که قابلیت استفاده در تعیین میزان قرارداد عاملیت هر بانک را دارد.

اجرای اثربخش مفاد اساسنامه صندوق، عاملی مهم در موفقیت صندوق محسوب می‌شود و از آنجا که عملیاتی کردن بخش زیادی از مصارف مشخص شده برای صندوق از طریق اعطای تسهیلات با عاملیت بانک‌ها امکان‌پذیر است، اجرای موفق تبصره (۳) بند (خ)، جزء (۱) بند (د) و جزء (۳) بند (د) اساسنامه، به صورت مستقیم یا غیر مستقیم نیازمند ارزیابی عملکرد و رتبه‌بندی بانک‌های عامل است. بانک‌ها شرکای راهبردی صندوق هستند که ریسک مترتب بر آنها به صورت سیستماتیک می‌تواند به صندوق منتقل شود. در ارزیابی بانک‌ها باید نوع همکاری بین صندوق و بانک‌های عامل مدنظر باشد و صیانت از منابع صندوق به عنوان مأموریت اصلی صندوق و اهداف توسعه‌ای به عنوان مأموریت ثانویه صندوق در نظر گرفته شود. سوال اصلی تحقیق در نوشتار پیش رو این است که «در ارزیابی عملکرد و رتبه بندی بانک‌های عامل از چه ساختار و شاخص‌هایی استفاده شود؟» میزان کاربردی بودن این ارزیابی و نتایج حاصل از آن در تدوین سیاست‌های مرتبط با همکاری بین صندوق و بانک‌ها از مهمترین الزامات اثربخشی مدل طراحی شده است.

در ادبیات ارزیابی عملکرد، مطالعات و ابزارهای متنوعی به منظور طراحی ساختار و فرایند ارزیابی ارائه شده است؛ فرایند سلسله مراتب تصمیم یکی از این ابزارها است. این روش زمانی کاربردی است که پدیده‌های مورد ارزیابی از نظر موضوع ارزیابی، دارای شاخص‌ها و وجوه متعددی باشند و این شاخص‌ها را بتوان در یک ساختار سلسله مراتبی به هم مرتبط کرد. در این روش در پایان ارزیابی از طریق روابط و منطق ریاضی، امتیاز نهایی هر یک از پدیده‌های مورد ارزیابی (در این نوشتار بانک‌ها) محاسبه می‌شود و این امتیاز مبنای رتبه بندی پدیده‌های مورد ارزیابی است.

در ادبیات بانکداری تا کنون مدل‌ها و شاخص‌های متنوع و متعددی برای ارزیابی بانک‌ها ارائه شده است. مدل کملز، مودیز، بنکر و بیانیه کمیته بال، مهمترین مطالعاتی هستند که در عرصه بین‌المللی انجام شده و هر کدام حاوی شاخص‌ها، روش‌های محاسبه و ساختارهایی برای ارزیابی بانک‌ها هستند. در استفاده از این مدل‌ها یا شاخص‌ها در صندوق توسعه ملی باید توجه کرد که این مدل‌ها معمولاً برای استفاده نهادهای ناظر بر نظام بانکی طراحی شده و برخی شاخص‌های موجود در این مدل‌ها به نوع همکاری بین صندوق و بانک‌های عامل مرتبط نیست. همکاری بین صندوق و نظام بانکی کشور یک همکاری منحصر به فرد است که دارای فرایندهای خاص خود بوده و این موضوع باعث می‌شود که صندوق

جهت ارزیابی بانک‌ها نیازمند شاخص‌های متناسب با نوع همکاری با نظام بانکی باشد. از طرفی صندوق نباید از شاخص‌ها و ابزارهای موجود در ادبیات بانکداری به صورت کاملی غافل شود چرا که هر بانک قبل از همکاری با صندوق دارای عملکردی در نظام بانکی است که این عملکرد قطعاً بر کیفیت همکاری بانک و صندوق اثرگذار است. بنابراین صندوق همزمان هم باید به وضعیت بانک در نظام بانکی توجه کند و هم سابقه همکاری بین صندوق و بانک در اجرای فرایندهای عاملیت را مدنظر قرار دهد؛ در نوشتار پیش رو نیز این رویکرد مدنظر بوده که در مدل ارزیابی عملکرد بانک‌های عامل صندوق توسعه ملی هم مهمترین شاخص‌های ارزیابی بانک (موجود در مطالعات مختلف) که بر کیفیت همکاری بانک و صندوق اثرگذار هستند مدنظر باشد و هم شاخص‌هایی متناسب با نوع همکاری بانک و صندوق تعریف و طراحی شود. بنابراین چارچوب مدل فرایند سلسله مراتب تصمیم است و شاخص‌ها برگرفته شده از مدل‌های موجود ارزیابی بانک و شاخص‌های تعریف و طراحی شده بر اساس همکاری صندوق و بانکها است.

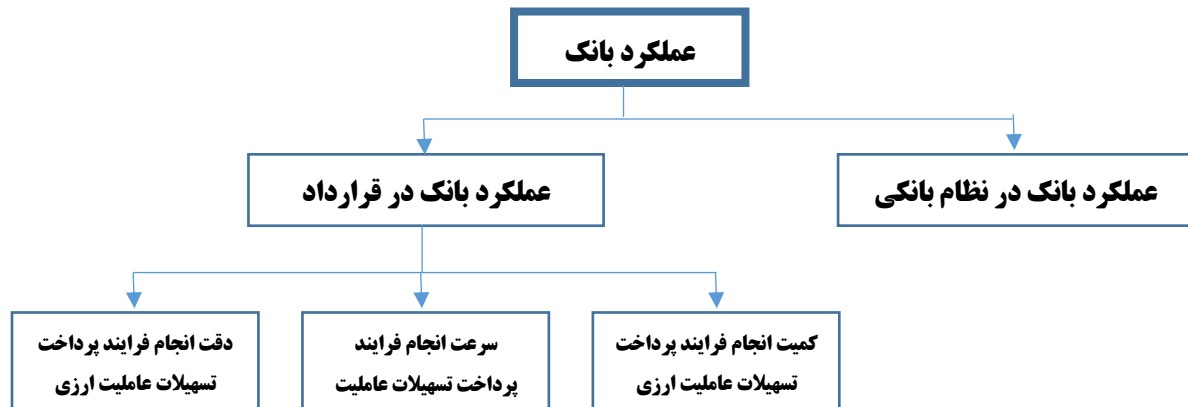
۲. تشریح مدل ارزیابی بانکهای عامل

الف- ساختار کلی

ساختار کلی در نظر گرفته شده برای مدل ارزیابی عملکرد بانکهای عامل در صندوق توسعه ملی، فرایند سلسله مراتب تصمیم است؛ بنابراین شاخص‌های مدل باید به صورت درختواره یا سلسله مراتب تعریف شوند. در سطح اول این سلسله مراتب شاخص‌های مدل به دو گروه کلی تقسیم میشوند که گروه اول شاخص‌های عملکرد بانکی و گروه دوم شاخص‌های عملکرد عاملیت است.

گروه شاخص‌های عملکرد بانکی شامل شاخص‌های مطرح در اکثر مطالعات و مدل‌های مهم ارزیابی عملکرد بانکها است که با توجه به نوع همکاری بین صندوق و بانک‌های عامل قابل استفاده در مدل ارزیابی عملکرد بانکهای عامل نیز است. البته در انتخاب شاخص‌های مدل ویژگی‌های جزئی و دقیق‌تری نیز لحاظ شده که در ادامه تشریح خواهد شد. گروه دوم مشتمل بر شاخص‌هایی است که به صورت دقیق بر عملکرد بانک در همکاری بین صندوق و بانک متمرکز است. فرایند «پرداخت تسهیلات ارزی از طریق قرارداد عاملیت» مهمترین رکن این همکاری است؛ از این رو شاخص‌های مدل ارزیابی عملکرد بانکهای عامل باید ناظر بر عملکرد بانک در اجرای کارا و اثربخش این فرایند باشد. برای اجرای

کارا و اثربخش یک فرایند می‌توان سه دسته شاخص تعریف کرد که عبارتند از کمیت انجام فرایند، دقت انجام فرایند و سرعت انجام فرایند. بنابراین ساختار مدل ارزیابی عملکرد بانکهای عامل در سطح اول و دوم که به دسته بندی شاخصها اختصاص یافته، به صورت زیر تعریف میشود.

شکل ۱: سطح یک و دو سلسله مراتب ارزیابی عملکرد بانکهای عامل

ب- ویژگی‌های لازم برای انتخاب شاخصها

بعد از طراحی سلسله مراتب ارزیابی عملکرد بانکها، حال باید برای گروه شاخصهای مندرج در این سلسله مراتب شاخصهای نهایی را انتخاب یا تعریف کرد. با توجه به اینکه در خصوص ارزیابی یک بانک به صورت عمومی مدل‌های متعدد و مطالعات مختلفی انجام شده که هر یک شاخصهای متعدد و متنوعی تعریف کرده‌اند در بخش «عملکرد بانک در نظام بانکی» می‌توان از این شاخصها استفاده کرد. از طرف دیگر در بخش «عملکرد بانک در قرارداد عاملیت» با توجه به اینکه نوع همکاری بانک و صندوق منحصربه‌فرد است، اساساً بر اساس ویژگیها و اجزاء فرایند پرداخت تسهیلات ارزی باید شاخصها را تعریف کرد؛ توجه شود که در سایر مطالعات مربوط به ارزیابی بانک اثری از این شاخصها نیست. بنابراین در بخش عملکرد بانک در نظام بانکی از شاخصهای موجود در ادبیات تحقیق و در بخش عملکرد بانک در قرارداد عاملیت از شاخصهای تعریف شده بر اساس مراحل و اجزاء فرایند پرداخت تسهیلات ارزی از محل منابع صندوق بهره‌برداری خواهد شد. در طراحی و انتخاب شاخص باید ویژگیهای زیر لحاظ شود و شاخصی که بتواند از تعداد قابل قبولی از ویژگیهای زیر برخوردار باشد در مدل قابل استفاده خواهد بود:

- نشانگری از توان مالی بانک باشد.

- بر عملکرد بانک در تحقق اهداف صندوق اثرگذاری مستقیم داشته باشد.
- به توان کارشناسی بانک توجه داشته یا بهبود آن ریشه در توان کارشناسی بانک داشته باشد.
- اطلاعات موثق و معتبر جهت محاسبه شاخص در دسترس باشد.
- به سیستم اعتبارسنجی بانک توجه داشته باشد یا بهبود آن باعث بهبود سیستم اعتبار سنجی بانک شود.
- نشانگر کیفیت مدیریت ریسک بانک باشد.

ج- تعریف شاخص‌ها و تکمیل ساختار مدل

بعد از تعیین ساختار سلسله مراتب ارزیابی عملکرد بانک و همچنین ویژگی‌های مورد نظر شاخص‌های نهایی مدل جهت ورود به مدل، باید شاخص‌های مدل تعریف شوند. در جدول شماره ۱ شاخص‌های عملکرد بانکی و در جدول شماره ۲ شاخص‌های عملکرد عاملیت در نظر گرفته شده است. همانگونه که مشاهده می‌شود برخی شاخص‌ها دارای ضریب اثرگذاری مثبت و برخی ضریب اثرگذاری منفی هستند. ضریب اثرگذاری مثبت به این معنا است که بیشتر بودن مقدار آن شاخص در عملکرد بانک اثر مثبت خواهد داشت و ضریب اثرگذاری منفی نیز به معنای این است که کمتر بودن مقدار آن شاخص در عملکرد بانک اثر مثبت خواهد داشت و این موضوع باید در محاسبات نهایی لحاظ شود. در تعریف شاخص‌ها سعی شده ویژگی‌ها گفته شده در قسمت قبل در نظر گرفته شوند. درخت کامل سلسله مراتب ارزیابی بانک‌ها در پیوست قابل مشاهده است.

جدول ۱: شاخص‌های عملکرد بانکی

عنوان شاخص	ضریب اثر	موضوع مورد اندازه گیری	روش محاسبه
اندازه بانک	مثبت	قدرت و توان مالی بانک	سهم بانک از سپرده‌های جذب شده نظام بانکی
تجربه بین الملل	مثبت	توان و تجربه کارشناسی بانک در اعطای تسهیلات ارزی و انجام امور بین الملل	سهم بانک از تسهیلات ارزی پرداخت شده نظام بانکی
ریسک اعتباری	منفی	کیفیت عملکرد بانک در سنجش طرح‌های اقتصادی و اهلیت متقاضیان تسهیلات	نسبت مطالبات غیر جاری به تسهیلات
ریسک سرمایه	مثبت	توان کارشناسی بانک در مدیریت ریسک‌های مهم بانک	نسبت کفایت سرمایه

جدول ۲: شاخص‌های عملکرد عاملیت

گروه شاخص	عنوان شاخص	ضریب اثر	موضوع مورد اندازه گیری	روش محاسبه
کمیت انجام فرایند پرداخت تسهیلات عاملیت ارزی	سهام از تسهیلات مسدودی	مثبت	عملکرد بانک در دریافت مجوز مسدودی از صندوق برای طرح‌های متقاضی تسهیلات	سهام بانک از تسهیلات مسدود شده در صندوق
	سهام از تسهیلات پرداختی	مثبت	توان بانک در اجرایی کردن پرداخت تسهیلات از محل منابع صندوق	سهام بانک از تسهیلات پرداخت شده توسط صندوق
سرعت انجام فرایند پرداخت تسهیلات عاملیت ارزی	عملکرد پرداختی	مثبت	توان بانک در اجرایی کردن پرداخت تسهیلات از محل منابع صندوق	نسبت تسهیلات پرداختی به تسهیلات مسدود شده هر بانک از محل منابع صندوق
	نسبت تکمیل شده به پرداختی	مثبت	میزان موفقیت بانک در به پایان رساندن مراحل اجرای طرح‌های متقاضی تسهیلات و شروع مرحله بهره‌برداری	نسبت طرح‌های تکمیل شده به تسهیلات پرداخت شده هر بانک از منابع صندوق
دقت انجام فرایند پرداخت تسهیلات عاملیت ارزی	میزان تقاضای استمهال تسهیلات	منفی	بانک به چه میزان تقاضای استمهال تسهیلات مسدود شده را دارد	نسبت تسهیلات استمهال شده به کل تسهیلات مسدود شده
	نسبت مطالبات سررسید گذشته عاملیت	منفی	میزان توجه بانک به بازپرداخت به موقع اقساط تسهیلات صندوق	نسبت اقساط سررسید شده و پرداخت نشده به کل اقساط سررسید شده عاملیت

د- روش محاسبه امتیازات در شاخص‌ها و اهمیت شاخص‌ها

«ماتریس‌های مقایسه زوجی» مهمترین ابزار ارزیابی و مقایسه شاخص‌ها و گزینه‌های تصمیم در روش فرایند سلسله مراتب تصمیم است. با توجه به اینکه شاخص‌های تعریف شده در مدل ارزیابی عملکرد بانک‌های عامل به صورت کمی قابل اندازه گیری است، نیازی به بکارگیری ماتریس‌های مقایسه زوجی جهت تعیین امتیاز هر بانک در هر شاخص وجود ندارد و امتیاز هر بانک در هر شاخص به راحتی به صورت عددی بین صفر تا صد قابل تعریف است. البته جهت محاسبه امتیاز کفایت سرمایه هر بانک و همچنین امتیاز ریسک اعتباری هر بانک باید بر اساس میزان نزدیکی عملکرد بانک در این شاخص‌ها نسبت به نرم‌های بین‌المللی امتیازی بین صفر تا صد به بانکها اختصاص داده شود؛ در سایر شاخص‌ها بر اساس ستون روش محاسبه در جداول شماره ۱ و ۲، امتیاز بانک به صورت درصدی محاسبه و به صورت عددی بین صفر تا صد استخراج می‌شود. برای نسبت‌های مورد نیاز جهت محاسبه شاخص‌های عملکرد بانکی (جدول شماره ۱) از میانگین پنج سال گذشته عملکرد بانک در آن نسبت‌ها استفاده می‌شود و اطلاعات مورد نیاز نیز از صورت‌های مالی

حسابرسی شده پنج سال گذشته بانک استخراج میشود. از طرف دیگر نسبت‌های مورد نیاز جهت محاسبه شاخص‌های عملکرد عاملیت به صورت تجمیع عملکرد بانک‌ها از ابتدای تاسیس صندوق تا زمان ارزیابی و با استخراج اطلاعات در پایگاه اطلاعاتی صندوق محاسبه خواهد شد.

در فرایند سلسله مراتب تصمیم، جهت محاسبه «ضریب اهمیت هر شاخص» نیز از ماتریس‌های مقایسه زوجی استفاده میشود؛ در ارزیابی عملکرد بانک‌های عامل نیز می‌توان از این ماتریس‌ها استفاده کرد. با توجه به ساختار سلسله مراتب تصمیم در نظر گرفته شده در این نوشتار، ابعاد ماتریس‌های مقایسه زوجی ۲ یا ۳ یا ۴ خواهد بود و به راحتی می‌توان ماتریس‌هایی با ضریب ناسازگاری پایین استخراج کرد. مقایسات زوجی توسط مدیران ارشد صندوق و یا خبرگان بانکی که به خوبی با فرایندهای پرداخت تسهیلات توسط صندوق آشنا هستند، قابل انجام خواهد بود. در نهایت برای هر شاخص یک ضریب اهمیت محاسبه می‌شود و مجموع ضرایب اهمیت همه شاخص‌های مدل برابر با یک خواهد بود.

۵- محاسبه امتیاز نهایی هر بانک در مدل رتبه بندی

در قسمت قبل مشخص شد که امتیاز هر بانک در هر شاخص به راحتی قابل محاسبه است و از طرفی ضریب اهمیت هر شاخص نیز بر اساس منطق مقایسات زوجی محاسبه می‌شود. جهت محاسبه امتیاز نهایی هر بانک کفایت میانگین موزون امتیازات هر بانک محاسبه شود؛ در محاسبه میانگین موزون ضریب منفی «شاخص‌های دارای ضریب اثر منفی» باید لحاظ شود. بعد از محاسبه امتیاز کلیه بانک‌ها، می‌توان آنها را رتبه بندی کرد و این رتبه بندی یکی از ابزارهای قابل استفاده به منظور سیاست‌گذاری همکاری بین بانک‌ها و صندوق خواهد بود.

۳. توزیع منابع بین بانک‌های عامل بر اساس اصول مدیریت ریسک و نتایج ارزیابی عملکرد بانک‌ها

همانگونه که اشاره شد بر اساس مفاد اساسنامه، صندوق باید منابع خود را از طریق بانک‌های عامل در اختیار بنگاه‌های تولیدی قرار دهد. بنابراین یک سوال اساسی در ابتدای هر سال این است که به هر بانک چه میزان منابع اختصاص داده شود یا میزان قرارداد عاملیت هر بانک چقدر باشد؟ در پاسخ به این سوال دو ملاحظه جدی وجود دارد:

ملاحظه اول: بر اساس مفاد جزء ۳ بند (د) اساسنامه، ارزیابی انجام شده توسط بانک عامل به مثابه تضمین بانک در بازپرداخت اصل و سود تسهیلات است و از این طریق ریسک تسهیلات پرداختی از محل منابع صندوق به بانک‌های

عامل منتقل شده؛ لذا صندوق باید به ظرفیت پذیرش ریسک بانک‌ها توجه کند و با توجه به اینکه تعداد بانک‌های نظام بانکی محدود می‌باشد باید معیار یا سنجه‌ای قابل قبول به عنوان ظرفیت پذیرش ریسک بانک را در نظر گرفته و به نحو متوازن منابع خود را بر اساس این سنجه بین بانک‌ها تقسیم نماید. از نظر ادبیات بانکداری (به خصوص بیانیه‌های کمیته بال) ظرفیت پذیرش ریسک بانک با میزان سرمایه و تناسب آن با ریسک دارایی‌ها سنجیده میشود و توان بانک در مدیریت ریسک‌های بانک در نسبت «کفایت سرمایه» تجلی می‌یابد. به عبارت دیگر در صورتی که صندوق با چند بانک مواجه باشد که حدود حداقلی نسبت کفایت سرمایه را رعایت کرده باشند، به بانکی می‌تواند منابع بیشتری اختصاص دهد که سرمایه بیشتری داشته باشد. در بکارگیری این منطق در شرایط فعلی نظام بانکی یک چالش جدی وجود دارد و این چالش عدم رعایت حدود حداقلی نسبت کفایت سرمایه توسط اکثر بانک‌های موجود در نظام بانکی به دلیل شرایط خاص اقتصاد کشور است. این چالش تا جایی پیش رفته که برخی بانکها به خاطر داشتن زیان انباشته سنگین دارای نسبت کفایت سرمایه منفی هستند.

ملاحظه دوم: مدل ارزیابی عملکرد طراحی شده در این نوشتار و شاخص‌های در نظر گرفته شده این امکان را به وجود می‌آورد که بانکی کوچک (که سرمایه کمی دارد) که تا کنون قرارداد زیادی با صندوق نداشته (یا حتی اصلاً با صندوق قراردادی نداشته)، بتواند به رتبه‌های بالاتری نسبت به بانک‌های بزرگ نظام بانکی که قراردادهای زیادی داشته‌اند ولی در پیشبرد طرح‌های دریافت کننده تسهیلات توفیق زیادی نداشته‌اند و عملاً منابع صندوق را منجمد کرده‌اند، کسب نماید. بنابراین این ملاحظه منجر به این چالش می‌شود که آیا صندوق همچنان منابع خود را به بانک‌های بزرگی که به خاطر ضعف در شاخص‌های ارزیابی عملکرد در مدل رتبه پایینی کسب کرده‌اند اختصاص دهد یا منابع خود را به سمت بانک‌های کوچکی سوق دهد که علی‌رغم کسب رتبه مناسب در مدل به خاطر کم بودن سرمایه‌شان ظرفیت پذیرش ریسک کمتری دارند.

بنابراین مدیریت توزیع منابع بین بانک‌ها باید با توجه به ریسک‌های مذکور در دو ملاحظه فوق انجام شود و صندوق باید در مدیریت توزیع منابع خود بین بانک‌های طرف قرارداد بین ریسک‌های بالا تعادل ایجاد نماید. به منظور این تعادل می‌توان از الگوریتم زیر در تعیین سهم هر بانک از قراردادهای عاملیت هر سال استفاده کرد:

گام اول: بدون توجه به نتایج ارزیابی عملکرد بانک‌ها و صرفاً بر اساس «حقوق صاحبان سهام بانک» که از اعداد مندرج در ترازنامه بانک است، سقفی برای قرارداد عاملیت بانکها تعیین شود. به عنوان مثال سقف قرارداد عاملیت هر بانک معادل ۱۰ برابر حقوق صاحبان سهام آن بانک باشد؛ میتوان این عدد را برای بانک‌های توسعه‌ای ۱۲ در نظر گرفت. دلیل عدم استفاده از «سرمایه بانک»، عدم رعایت حدود نسبت کفایت سرمایه توسط بانکهای نظام بانکی است. این موضوع باعث می‌شود بانکهایی که زیان انباشته آنها به حدی است که حقوق صاحبان سهام آنها منفی شده، سقف قرارداد عاملیت‌شان عدد صفر شود که این امر نیز از نظر اصول مدیریت ریسک صحیح است. چرا صندوق منابع خود (که صیانت از آنها مهمترین اصل است) را در اختیار بانکی قرار دهد که دارای چنان مدیریتی بوده که زیان انباشته آن باعث از بین رفتن سرمایه نیز شده است؟

گام دوم: در این مرحله بدون توجه به نتایج حاصل از گام اول بر اساس نتایج حاصل از رتبه بندی بانکها در مدل طراحی شده سقف دیگری برای قرارداد عاملیت بانکها تعیین می‌شود. بدین منظور ابتدا باید امتیاز کلیه بانک‌های مورد ارزیابی جمع شود و «سهام هر بانک از کل امتیازات کسب شده» در بانک‌های مورد مقایسه محاسبه شود. سقف قرارداد عاملیت هر بانک در سال جاری برابر خواهد بود با «سهام هر بانک از کل امتیازات کسب شده در مدل ارزیابی عملکرد ضرب در مبلغ کل قراردادهای در نظر گرفته شده برای بانکهای مورد مقایسه». بدین ترتیب سقف قرارداد عاملیت بانک‌هایی که در سالهای قبل قراردادهای سنگین با صندوق داشته اند ولی به دلیل عدم توفیق در پیشبرد طرح‌ها رتبه پایینی کسب کرده اند پایین می‌آید و این موضوع نیز منطقی است. بهتر است بانک مربوطه به جای عقد قرارداد سنگین جدید تمرکز خود را بر پیشبرد طرح‌هایی که در سال‌های قبل مسدودی دریافت کرده‌اند قرار داده و با تکمیل طرح‌ها هم منابع صندوق از حالت انجماد خارج شود و هم به رشد اقتصادی کشور کمک شود و هم رتبه بانک در مدل ارتقاء یابد و از این طریق حجم قراردادهای بانک در سال‌های آتی افزایش یابد.

گام سوم: به منظور مدیریت توزیع منابع بر اساس توجه به ریسک و ملاحظات بیان شده، سهم هر بانک از قراردادهای سال جاری برابر با مینیمم عدد محاسبه شده در گام اول و دوم برای آن بانک خواهد بود. این منطق باعث می‌شود در

مدیریت ریسک و توزیع منابع صندوق ملاحظات فوق اثرگذار باشند و تعادلی بین ریسک هر بانک، عملکرد آن در قراردادهای قبل و حجم قرارداد سال جاری آن بانک ایجاد شود.

۴. جمع بندی و پیشنهاد های پایانی

در این نوشتار هدف اصلی ارایه مدلی جهت ارزیابی عملکرد بانک های عامل بوده که مهمترین کاربرد این مدل بهره مندی از نتایج حاصل از اجرای آن در تصمیمات مهم مرتبط با همکاری بین صندوق و بانک های طرف قرارداد عاملیت است. مدل ارایه شده در این نوشتار بر مبنای فرایند سلسله مراتب تصمیم بوده که سعی شده شاخص های لحاظ شده در مدل دارای ویژگی هایی باشند که متناسب با همکاری بین صندوق و نظام بانکی کشور تعریف شوند. شاخص های مدل به دو دسته کلی تقسیم شده اند؛ دسته اول «شاخص های عملکرد بانکی» که شامل شاخص هایی است که در مدل های مختلف ارزیابی بانک ها وجود دارند و بر همکاری بین صندوق و بانک نیز می توانند اثرگذار باشند. دسته دوم «شاخص های عملکرد عاملیت» است که متناسب با همکاری بین صندوق و بانک ها طراحی و تعریف شده اند. در بخش سوم نوشتار سعی شده روشی نظام مند و مبتنی بر اصول مدیریت ریسک جهت اتخاذ یکی از تصمیمات مهم سیاستی مرتبط با بانکها (که همان تعیین حجم قرارداد عاملیت بانک های عامل است)، پیشنهاد شود. در این روش پیشنهاد شده از نتایج حاصل از اجرای ارزیابی عملکرد و رتبه بندی بانک ها استفاده شده است. همچنین از نتایج حاصل از رتبه بندی بانک ها می توان در تعیین نرخ کارمزد عاملیت بانک ها (سهم بانک از سود تسهیلات پرداختی عاملیت) بهره برد.

۵. منابع و ماخذ

۱. ارضاء، امیرحسین؛ قاسم پور، شیوا؛ رتبه بندی بانک های خصوصی ایران براساس مدل کملز با استفاده از رویکرد ترکیبی فرآیند تحلیل سلسله مراتبی و آراس؛ راهبرد مدیریت مالی، پاییز ۱۳۹۶، دوره ۵ شماره ۳؛ ۹۹-۱۱۸.
۲. اسدی، مرتضی؛ رتبه بندی شبکه بانکی کشور بر اساس مدل کملز؛ تحلیل مالی، سال سوم، ۱۳۹۸، شماره ۱.
۳. اسلامی، زهرا، بهرامی زوز، مریم، رجیبی، محمد، میهنی، مریم؛ ضرورت تدوین الگوی رتبه بندی بانک ها و ارائه مدل پیشنهادی، ۱۳۹۰، اداره تحقیقات و کنترل ریسک بانک سپه.

۴. امیری، مقصود، هادی نژاد، فرهاد، حسنی، زهرا (۱۳۹۴)؛ طراحی و توسعه الگوی ارزیابی و رتبه بندی موسسات مالی و بانکی با کمک رویکرد ترکیبی مدل‌های تصمیمگیری چندمعیاره؛ فصلنامه توسعه مدیریت پولی و بانکی، سال سوم، شماره ۸، ۱۳-۳۸.

۵. باباجانی، جعفر، سلیمی، محمد جواد، جعفری، ابوالفضل (۱۳۹۶)؛ رتبه بندی بانک‌های ایرانی براساس توان مالی، فصلنامه علمی، پژوهشی مطالعات تجربی حسابداری مالی، سال ۱۴، شماره ۵۴، ۱۹-۴۳.

۶. سودانی، احمد (۱۳۹۶)؛ رتبه بندی بانکها و مؤسسات مالی بر مبنای شاخص‌های بین‌المللی کملز؛ فصلنامه پژوهش‌های پولی و بانکی، سال دهم، شماره ۳۱، ۱۴۱-۱۷۱.

۷. قائمی اصل، مهدی، قاسمی نیک، الهه (۱۳۹۸)؛ ارزیابی کیفیت دارایی در نظام بانکی ایران با تاکید بر سپر نقدینگی و سپر ذخیره مطالبات غیرجاری؛ فصلنامه تحقیقات مدل‌سازی اقتصادی، شماره ۵۳، ۱۱۱-۱۴۴.

۸. نظری فشتالی، شقایق، غلامی شهبندی، حمید (۱۳۹۶)؛ ارائه مدل ارزیابی ریسک اعتباری برای بانک‌های خصوصی؛ کنفرانس پژوهش‌های نوین ایران و جهان در مدیریت، اقتصاد، حسابداری و علوم انسانی.

۹. یوسفی، محمد (۱۳۹۷)؛ رتبه بندی بانکهای کشور براساس شاخص‌های مالی و با به کارگیری رویکرد ترکیبی فرایند سلسله مراتب فازی و تاپسیس؛ فصلنامه پژوهش‌های پولی بانکی سال یازدهم، شماره ۳۵، ۲۵-۵۴.

10. Rostami, Malihe (2015); CAMELS' ANALYSIS IN BANKING INDUSTRY; Global Journal of Engineering Science and Research Management 2(11):10-26

11. Abuzarqa, Rawan (2021); Performance evaluation using the CAMELS model: A comparative study of local commercial banks in Qatar and Kuwait; Banks and Bank Systems 16(3):152-165.

12. Chang, T.W., Lo, H.W., Chen, K.Y., Liou, J.J.H. (2019) A Novel FMEA Model Based on Rough BWM and Rough TOPSIS-AL for Risk Assessment. Mathematics, 7, 874.

پیوست ۱: ساختار نهایی مدل ارزیابی عملکرد و رتبه‌بندی بانکهای عامل

